

Iontas agus ceist

Súil thapa ar an gceacht

Tosaigh trí rud fíor amháin a fuarthas sa chlós a ardú, agus ná glac ach le dhá nó trí abairt ghearra faoina dtugann na páistí faoi deara. Léirigh an frása Tugaim faoi deara... agus ansin N'fheadar cén fáth... agus iarr ar an rang é a rá i do dhiaidh. Siúlann na daltaí lena gcomhpháirtithe cainte — srachféachaint istigh ar dtús, ansin píosa beag teoranta den chlós in aice an dorais — agus iad ag cogarnach faoina dtugann siad faoi deara. Ar ais ar an mata, tarraingíonn gach páiste an rud a fuair sé ar nóta greamaitheach; scríobhann tusa an cheist iontais dóibh agus greamaíonn siadsan é ar bhalla na n-iontas atá ag an rang ar fad. Críochnaigh trí roinnt nótaí a léamh os ard agus ceiliúradh a dhéanamh ar an gceistiú, ní ar an bhfreagra.

Cuspóirí foghlama

- Tabhair faoi deara rud suimiúil istigh nó amuigh agus abair os ard é
- Déan ceist N'fheadar cén fáth... den rud a thug tú faoi deara, le cabhair
- Cuir ceist iontais le balla na n-iontas atá ag an rang ar fad

Roimh an gcloigín — ullmhúchán

Glan píosa den chlár mar bhalla na n-iontas. Réitigh nótaí greamaitheacha (stampáil N'fheadar cén fáth orthu roimh ré más cabhair é), cláir ghearrthóige, pinn luaidhe nó criáin, agus rud amháin a fuarthas amuigh (duilleog, cleite, cloch thais, cón péine). Ceap comhpháirtithe cainte. Seiceáil na teorainneacha in aice an dorais agus an cóimheas idir daoine fásta agus páistí. Lá fliuch: an seomra ranga, leac na fuinneoige agus an póirse amháin. Tosaigh agus na cótaí orthu cheana féin más gnách go dtógann am na gcótaí rófhada.

Ábhair

Mír	Líon	Do gach	Foinse	Ionadach saor
clár gearrthóige	1	dalta	seomra ranga	píosa cárta righin nó clúdach crua leabhair le páipéar a leagan air
páipéar líníochta	1	dalta	seomra ranga	páipéar garbh nó cúl bileog úsáidte
peann luaidhe nó crián	1	dalta	seomra ranga	aon uirlis scríbhneoireachta nó líníochta sa seomra ranga ar féidir leis an bpáiste greim a choinneáil uirthi
nótaí greamaitheacha	2	dalta	seomra ranga	cearnóga beaga páipéir le Blu Tack nó le téip chumhdaigh
rud coitianta a fuarthas amuigh le spéis a mhúscailt ag an tús (duilleog, cloch, cleite nó cón péine)	1	rang	amuigh faoin aer	aon rud sábháilte sa seomra ranga nár fhéach na páistí go géar air go fóill (sliogán, cón péine ó thráidire an dúlra)

Pointe sábháilteachta

Socraigh teorainneacha in aice an dorais sula bhfágann tú an seomra; fan leis an rang; gan aon rud a phiocadh ná a bhlaiseadh; lámha séimhe in aice le plandaí agus le mionbheithígh; nigh na lámha ar fhilleadh má bhain aon duine le hithir nó le plandaí.

Céimeanna teagaisc

- **Ag Tosú:** Cuir síos ar an gcúrsa in aon abairt amháin: féachaimid go géar, deirimid cad a thugaimid faoi deara, cuirimid ceisteanna, agus faighimid amach níos déanaí. Ardaigh an rud a fuarthas sa chlós, stad ar feadh nóiméid, agus ná glac ach le dhá nó trí abairt ghearra faoina dtugann siad faoi deara. Glac go fial le gach rud a thugtar faoi deara; má chuireann páiste ceist, mol í agus cuir i leataobh í don chéad chéim eile.
- **Féach agus Déan Iontas:** Agus an rud céanna fós le feiceáil, léirigh timthriall gearr amháin os ard: Tugaim faoi deara... agus ansin N'fheadar cén fáth... Iarr ar an rang N'fheadar cén fáth a rá in éineacht leat. Ná scríobh an freagra, ionas go bhfanfaidh an cheist mar phríomhfhócas. Ná cuir sainmhíniú ar an gclár.
- **Siúlóid Iontais:** Ainmnigh na comhpháirtithe cainte sula bhfágтар an mata. Níl le déanamh acu ach féachaint agus cogarnach — tiocfaidh an páipéar níos déanaí. Coinnigh an teorainn amuigh cúng, in aice an dorais; díríonn siad méar, ní phiocann siad faic. Ná tabhair amach cláir ghearrthóige ach amháin mura gcuirfidh marc tapa isteach ar an mbreathnú. Ar fhilleadh daoibh, nigh na lámha má bhain aon duine le hithir nó le plandaí.
- **Ó Thabhairt Faoi Deara go hIontas:** Tabhair balla na n-iontas ar an gclár atá glanta, ansin déan nóta greamaitheach amháin tú féin mar shampla. Tarraingíonn gach duine ag an am céanna ar feadh thart ar dhá nóiméad. Téigh timpeall mar an t-aon duine fásta atá ag scríobh: taispeánann an páiste an líníocht, cuireann tusa cúpla focal leis an tús abairte, thart ar 15–20 soicind an duine. Stop ag scríobh timpeall seacht nóiméad isteach agus tabhair gach duine aníos chun a nóta a ghreamú, ionas go sroichfidh gach nóta an balla.
- **Ár mBalla Iontas:** Seas in aice leis an mballa agus léigh dhá nó trí nóta os ard. Iarr ar na páistí ordóg in airde a thabhairt do cheann a chuireann fiosracht orthu. Ná freagair na ceisteanna inniu. Luaigh go héadrom go dtugann eolaithe agus maoir dúlra rudaí faoi deara agus go mbíonn iontas orthu freisin.

Cad ba cheart a fheiceáil

Díreoidh formhór na Naíonán Sinsearach méar ar rud nithiúil amháin a fuair siad, nó ainmneoidh siad é (caonach, nóinín i scoilt, tarmac fliuch, planda ar leac na fuinneog), agus, le cabhair an tús abairte, déarfaidh siad ceist N'fheadar cén fáth... arís. Ba cheart do gach páiste nóta greamaitheach a chur ar bhalla na n-iontas — is leor líníocht amháin. Mura ndéanann páiste ach méar a dhíriú, tabhair Tugaim faoi deara... dó agus scríobh don pháiste; is í an rannpháirtíocht féin an rath, ní an scríbhneoireacht neamhspleách.

Ceacht 1

Míthuiscintí agus idirghabhálacha

- **Caithfear freagra ceart a fháil ar cheist iontais láithreach.** — Mol an cheist féin agus abair go bhfuilimid ag cleachtadh ceisteanna a chur inniu — is féidir linn an freagra a fhiosrú lá eile. Coinnigh an fócas ar an nóta a bheith á chur ar an mballa, ní ar an gceist a réiteach.
- **Ciallaíonn rudaí a thabhairt faoi deara buille faoi thuairim a thabhairt faoi cad chuige an rud, seachas a rá cad is féidir leo a fheiceáil, a mhothú nó a chloisteáil.** — Díriú méar arís ar an rud fíor agus fiafraigh cén dath nó cén cruth atá air, nó conas a mhothaíonn sé. Léirigh sampla amháin tú féin de rud a thugann tú faoi deara le do chéadfaí sula nglacann tú lena gcuid siúd.

Difreáil

Ag teacht chun cinn	Ag forbairt	Inniúil
• Glac le méar a dhíriú; tabhair an tús abairte Tugaim faoi deara... agus scríobh focail na ceiste iontais don pháiste ionas go sroichfidh a nóta an balla fós.	• Spreag an péire iomlán: Tugaim faoi deara... agus N'fheadar cén fáth..., á gcogarnach leis an gcomhpháirtí cainte sula scríobhann tú.	• Lorg an dara rud suimiúil ar an tsiúlóid, ó bhéal amháin fós — gan aon tasc scríofa breise.

Nasc traschuraclaim

Nasc le teanga ó bhéal sa Bhéarla — cogar le comhpháirtí, na tosaithe abairte Tugaim faoi deara... agus N'fheadar cén fáth... á gcleachtadh os ard.

